

O programu Slovenskega gledališča

V torek, 9. t. m., je povabil Slovenski klub v ulici Ghega na razpravo o Slovenskem gledališču gledališke kritike, predstavnike časopisov in obiskovalce gledališča. Razprava je bila »za okroglo mizo«, kot radi danes imenujemo tak način diskusije.

V začetku je upravnik gledališča, prof. Ravber govoril o tehničnih težavah, ki jih mora premagati ustanova, ko sestavlja vsakoletni program, nato pa je govoril več prof. Josip Tavčar o programski politiki in o poslanstvu in namenih gledališča. Poudaril je, kako je bilo slovensko občinstvo odtrgano od zgodovinskega razvoja slovenske gledališke kulture in je težko zadovoljiti istočasno staro in mlado občinstvo, ker si zadnje želi predvsem »avantgardnih« del.

Po uvodnih besedah vodstva gledališča se je razvila zelo živahna razprava, ki je v celoti izžvenela v kritiko repertoarne politike.

Najprej se je oglasila prof. Elza Antonac, ki je ostro odklonila repertoar zadnjih let in letošnje sezone. Delno ga je primerjala z repertoarjem italijanskega gledališča in se ji zdi ta boljši. Pri slovenskem pogreša predvsem kulturne angažiranosti, ki bi morala težiti za iskanjem resnice in demistifikacije. Poudarila je, kako, po njenem, nacionalna vloga gledališča sovпада s kulturno-ideološkim osveženjem. Ne priznava nobenih težav tehničnega ali drugečnega značaja, ki bi lahko opravičile tako brezsmerno repertoarno politiko.

Prof. Jože Peterlin je navedel veliko navezanost slovenskega človeka na gledališče, saj najdemo redkokje v Evropi podobo vasi, kot je slovenska, da stoji namreč vedno poleg cerkve in šole tudi še prosvetni dom. Če se je tržaški Slovenec oddaljil od gledališča, morajo biti venčar za to tehtni vzroki. — Prof. Peterlin je potem navedel predvsem te: Tukajšnje gledališče bi hotelo biti neko avantgardno gledališče, gledališče za izbranice. Igrati hoče to, kar prija njemu — gledališču. Toda s tem si je privoščilo preveliko razkošje, kajti Slovenci imamo v Trstu eno samo poklicno gledališče. Če torej igra to samo za neko »kulturno smetano«, kdo pa naj igra potem za ostale Slovence? Gledališče je predraga ustanova, da bi si lahko to dovolila.

Zanimiva je ugotovitev, je nadaljeval prof. Peterlin, da je to gledališče slovenske marjše v zadnjih 10 letih igralo v eni sezoni eno samo slovensko klasično delo in sicer dramatisacijo Desetega brata. Kdo pa naj posreduje slovensko dramatik in kdo naj seznanja tržaške Slovence s slovensko literaturo, če ne slovensko poklicno gledališče.

Slovensko poklicno gledališče, je nadalje poudaril prof. Peterlin, je pogosto igralo

(Nadaljevanje na 3. strani)

KRIZA VLADE KONČNO ZAKLJUČENA

Skozi dva meseca smo neprestano brali v italijanskem časopisju besede o »rimpastu del'a compagine ministeriale«. Izraz »rimpasto« se težko ustrezno prevede v slovenščino. Pomeni pa pregnetenje ali preosnovo. Kaj se je torej preosnovalo v dosedanjih, vladni sestavi po tako dolgem javnem in zakulisnem razpravljanju? Politika dejavnost je bila že od novembra v zastoju. Imeli smo pokrajinske in občinske volitve, poslušali dolgotrajno štetje glasov ob volitvah državnega predsednika, potem je bilo treba skoro z lučjo iskati novega zunanje-ga ministra. Državni vodstvi demokrščanske in socialistične stranke sta skušali na zborovanjih osrednjih vodstev zlimati različne struje vsaka v svoji stranki zopet v celoto, kar se jima je na videz tudi posrečilo.

Razgovarjali so se tudi o ministrskih spremembah tako, da bi bile vse struje zastopane. Liberalci in leve stranke so zahte-

vale celo, naj vlada odstopi in se iz temeljev preosnuje. Ministrski predsednik Moro, ki je znan taktik, je pa zadevo odlašal, dokler se mu ni posrečila v petek le delna vladna preosnova. V vlado je poklical večkratnega ministrskega predsednika Amintorja Fanfanija, ki je nasledil kot zunanji minister Saragata, izvoljenega za državne-ga poglavarja. V vlado je prišel tudi socialno demokrski senator Lami - Starnuti kot minister za trgovino in industrijo. Dosedanji minister s to listnico, demokristjan Medici, je pa izločen iz vladne sestave.

S tem malim »rimpastom« niso zadovoljni ne skrajni levičarji ne desničarji, ki so v zbornici ostro nastopili proti Morovi vladi. Komunistični voditelj Longo je trdil, da se nahaja sredinsko-levičarska vlada v trajni krizi. V času 15 mesecev da je porabila 120 dni samo za pogajanja in spletke in le 200 dni za konstruktivno delo.

Nizka kazen za vojnega zločinca

Eichmannov pomočnik dr. Erich Rajakowitsch je dobil smešno nizko kazen. To je nezaslišano dejanje, pravi škandal, ki meče slabo luč na avstrijsko sodno prakso, ki pa tudi znatno škoduje avstrijskemu ugledu v tujini.

Sploh so se na tem procesu dogajale čudne reči. Najprej je moral odstopiti eden izmed porotnikov zaradi pristranosti, češ da je judovskega porekla in da je bil sam v koncentracijskem taborišču. Ko bi se avstrijska sodišča ravno tako zanimala za preteklost in pristranost ostalih porotnikov, bi se verjelo proces končal drugače. Sicer pove že sam izid glasovanja (5:3) o Rajakowitschevi krivdi, kako je bilo s pristranostjo ostalih porotnikov. Tako se je zgodilo, da je dobil zloglasni vojni zločinec kazen, ki jo po navadi nalože kakemu nestrpnemu tatiču. Kot da bi porotniki ne vedeli, kaj se je zgodilo tistim 83 judovskim starškom, materam, otrokom in dojenčkom, ki so jih na Rajakowitschevo povelje (predmet procesa je bil podpisani telegram, ki je bil kot konkretni dokaz edini na razpolago) poslali v smrt. Kot da ne bi vedeli, kaj je pomenilo biti v Eichmannovem oddelku za rešitev judovskega vprašanja (Endlösung der jüdischen Frage). Porotniki so ga sicer spoznali za krivega, ampak samo indirektno povzročitelje smrti. Nizko kazen so mu zategadelj naložili, ker so upoštevali olajševalne okoliščine, katere naj bi bile v tem, da je Rajakowitsch leta 1943

zaposlil, da ga premeste na fronto (kaj je v resnici tam delal, ne vemo) in da se je prostovoljno predal sodišču (kot odvetnik je verjetno računal na pomanjkljive dokaze in seveda na naklonjene porotnike). Vznemirljivo igrackanje z pojmi! Ko pa je splošno znano, da bi Hitler ne bil mogel uresničiti svojih zločinskih zamisli, brez pomoči zločinskih sodelavcev, ki so mu vse do potankosti organizirali, vodili in izpolnjevali ukaze. Ti morilci za pisalno mizo so bili skoraj hujši, bolj cinični in hladnokrvni, kot tisti na kraju samem, ker so se skrivali za varnim zavetjem uradniške dejavnosti in so se tega tudi dobro zavedali.

Zgodba zavrženega porotnika je tudi ne-navadna. Bil je eden izmed tistih tisoč, ki so jih kot prve poslali z Dunaja v koncentracijsko taborišče Nisko, blizu ruske meje. K sreči jih tam niso takoj pomorili, ampak s pestmi in brcami zapodili proti ruski mejji Stalin, ki je tolikokrat napadal nemški antisemitizem, jih je pa poslal v svoja taborišča. Dotičnega porotnika so izpustili komaj leta 1960. Doživel je isto usodo, kot mnogi nemški in avstrijski komunisti, ki so se takrat zatekli v Rusijo. Pa tudi isto, kot ruski vojaki, ki so se ob koncu vojne vrnili iz nemških koncentracijskih taborišč domov, pa jih je Stalin spet poslal v koncentracijska taborišča, kot je to opisal pisatelj Solženičin v »Povratku Ivana Denisoviča«, ker se je bal, da bi prej ali slej utegnili glasno zahtevati boljše čase.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 14. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.00 Slovenske ljudske; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Narobe pravljice«; 12.00 Nabožne pesmi; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.00 Slavniki pevci: Les Surfs; 15.30 »Stotnikova hči«, roman; za radio dramatisiral Joško Lukeš. Igrajo člani Radijskega odra; 18.30 Kino, včeraj in danes, pripravil Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklorne: Niko Kuret; »Pratika za drugo polovico marca«; 21.00 Vabilo na ples.

• PONEDELJEK, 15. marca, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Niko Kuret: »Pratika za drugo polovico marca«; 17.20 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu, pripravila Marta Legša; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.15 Plošče za vas; 20.30 »Andrea Chenier«, opera v štirih dejanjih.

• TOREK, 16. marca, ob: 11.45 Tržaški akvarel; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Sodobna simfončna glasba; 19.00 Radijska univerza: Tone Penko: Kraška flora; (17) »Gorski kosmatinec«; 19.30 Postni govori (4): Stan-ko Zorko: »Bolnike obiskovati«; 20.35 Kulturni odmevi; 22.00 Fran Erjavec: »Izgubljeni mož«.

• SREDA, 17. marca, ob: 11.35 Radio za šole (za 1. stopnjo ljudskih šol); 12.45 V Trstu pred sto leti; 13.30 Prijetna srečanja, izbor motivov in izvajavcev; 17.25 Radio za šole (za 1. stopnjo ljudskih šol); 18.30 Iz programske glasbe, Gojmir Demšar; 19.15 Higiena in zdravje, dr. Ralko Dolhar; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.05): Knjižne novosti: Martin Jevnikar: »Roman Vladimirja Kavčiča, Od tu dalje«.

• CETRTEK, 18. marca, ob: 11.45 Italijanski orkestri in pevci; 12.15 Postne legende: Marijan Vouk: »Judež Iškarijot«; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Iz albuma lahke glasbe; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič: (20) »Obdobje Arz Jelovškove«; 20.30 »Don Carlos«, dramska pesnitev v petih dejanjih. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Adrijan Rustja; 22.50 Marj Kogoj: »Malenkosti« za klavir. Igra pianist Jakob Jež.

• PETEK, 19. marca, ob: 8.30 Zborovske skladbe: Rada Simonitija; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 11.15 »Grofova prijateljica«, dramatisirana zgodba; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 14.45 Ansambel »Akademik«, ki ga vodi Pavel Melčič; 16.55 »Soha sv. Boštjana«, enodejanka, napisal France Bevk. Igrajo člani Radijskega odra; 19.10 Italija in Južni Slovani v letih 1848-1918: Miloš Vauhnik: »Pogledi Camilla Cavourja«; 19.30 Postni govori: (5) Lojze Skrlj: »Nage oblačiti«; 20.30 Gospe darstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Verski motivi v operni glasbi, pripravil Dušan Jakomin; 21.30 Obletnica mesteca: »Amerikanci pred vrati Japonske«.

• SOBOTA, 20. marca, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 15.00 »Volan«; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Porečila in komentarji o vesoljnem Cerkevem zboru; 17.30 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše; 19.15 Družinski obzornik; 20.45 Zbor »Slava Klavorn«, ki ga vodi Jože Gregorc; 21.00 Postne legende: Marijan Vouk: »Pilatova hči«; 21.35 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 14. marca, nedelja: Matilda, Nevenka
- 15. marca, ponedeljek: Klemen, Truda
- 16. marca, torek: Julijan, Hilarij
- 17. marca, sredo: Jerica, Jedert
- 18. marca, četrtek: Edvard, Slavoljub
- 19. marca, petek: Jožef, Rastko
- 20. marca, sobota: Igor, Feliks

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Maša po novem obredu

S prvo postno nedeljo 7. marca se je uveljavil po vsem katoliškem svetu obred svete maše po določilih 48. člena konstitucije o liturgiji. Ta pravi: »Verniki ne smejo več prisostvovati kot nemi in neudeleženi gledavci, ampak morajo sodelovati zavestno, pobožno in dejansko pri svetem opravilu.«

Dolga je bila pot do novega mašnega obreda. Na vatikanskem cerkvenem zboru se je oglasilo h predlogom več kot tristo govornikov. Dosti se jih je upiralo novotariji, kot so se izražali in to zlasti v Franciji. Večina je pa pravilno poudarjala, naj postane maša srčika verskega življenja vseh. Ne kot doslej, ko je pri mašnem obredu molil le duhovnik in še v jeziku, nerazumljivem večini vernikov. Eden izmed očetov je rekel: »Ne uvažamo kako novo mašo, marveč ono resnično iz prvih krščanskih časov.«

Prva novost pri novem obredu so molitve in odgovori v domačem jeziku. V latinščini moli mašnik molitve pred povzdigovanjem in do očenaša, takozvani »kanon«. Nato sledijo zopet molitve in odgovori vernikov v domačem jeziku do blagoslova, s katerim se maša konča. V domačem jeziku se bereta tudi list in evangelj.

Druga novost je mašna miza, ki je obrnjena proti vernikom. Po cerkvah so vernikom na razpolago knjižice z molitvami in odgovori v domačem jeziku.

V Gorici tudi v cerkvah, pri tistih mašah, kjer so bile dosedaj slovenske pridige. Podobno tudi v nekaterih tržaških cerkvah. Naši ordinariji bodo morali proučiti vprašanje ali ne bo potrebno uvesti mašo za slovenske vernike tudi še v kakih drugih mestnih cerkvah.

Slovenski verniki so se z zadovoljstvom udeležili maš v svojem jeziku. Le nekateri

starejši se še niso privadili. Ko se bo pa nova liturgija gladko odvijala, ne bo več nobenih pomislekov.

Vendar se bodo v bodočnosti porajala spričo spremenjenih obredov tudi nova vprašanja. Najprej glede cerkvenega stvarstva. Dosedanji »glavni« oltarji bodo morali stati drugače kot danes. Spremeniti se bo moralo tudi cerkveno petje in položaj kora ter orgel.

Vsa ta vprašanja se bodo postopoma rešila, vedno v skladu z osnovno mislijo: sodelovanje vernikov pri mašnem obredu.

♦♦♦

SPOR BONN - KAIRO

Zvezna republika Nemčija je sklenila ustati ekonomsko pomoč ZAR. Bonnska vlada tudi ne bo več sodelovala pri financiranju druge etape egiptovskega petletnega plana,

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravljalni listi ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

ne bo več dajala ZAR nobene denarne pomoči, niti ne bo garantirala transakcij privatnih družb z ZAR. To je rečeno v sporočilu, ki ga je prebral državni sekretar za informacije Günther von Hase na izredni tiskovni konferenci. V sporočilu je tudi rečeno, da zvezna vlada ne bo pretrgala diplomatskih odnosov z ZAR in da bo imela svojega diplomatskega predstavnika v Kairu.

Delavski duhovnik je postal kardinal

Ni dolgo od tega, ko je papež Pavel VI. imenoval navadnega duhovnika Josepha Cardijna za kardinala. S tem je dobil ustanovitelj gibanja mladih katoliških delavcev veliko priznanje.

Joseph Cardijn je moral kot sin revne flamske delavske družine že s trinajstimi leti iti de'at v tovarno. Tam je imel priložnost opaziti kvaren vpliv nezdravega delavskega okolja na dušo mladega delavca, kar je Cardijn imenoval pravo množično ubijanje duš. Ta okolnost je odločilno vplivala, da je sklenil postati duhovnik. Ustanovil je dušnopastirsko službo za mlade delavce. Dolga leta ni doživel skoraj nobenega uspeha. Nedavno je izjavil, da ne gre niti sedaj vse gladko. Je pa to zanj vprašanje obstoja Cerkve same. S tem je treba nadaljevati in v to verjeti.

Cardijnovo delovanje ni sicer šlo preko službe za mlade delavce, ampak njegovi najboljši sodelavci so nadaljevali delo pri sektorju za odrasle in pri katoliškem delavskem gibanju.

Cardijn ni nikdar rabil učenih besed ali zapleteno govoril. Bistvo tega, kar je govoril, je, da je Bog vsakemu človeku, vsakemu delavcu in delavki daroval svojo svobodo, svojo resnico, svojo ljubezen in svojo čast. Zato je treba v gotovem smislu vsakega spoštovati, kot Boga samega. Ni

mogoče spoštovati Boga, če se ne spoštujejo tudi delavci in delavke.

Delavcem je treba razložiti njihovo poslanstvo za apostolat. Treba jim je dati organizacijo, neko gibanje, v katerem se lahko prepoznajo. Brez delavskega gibanja ni pomoči za delavca, pa čeprav bi Kristus visel na križu do konca sveta. Papež Pij XI. je nekoč rekel, da lahko napiše encikliko, ne more pa širiti njenega nauka med delavstvo. Tudi duhovniki ne zmorejo tega. Treba je delavskega gibanja. Delavstvo je treba organizirati na krajevni, ozemeljski in mednarodni ravni. Duhovništvo mora spoznati nujnost tega. Delavstvu je treba dati voditelje in delavske apostole, ki naj ne delajo na vrhu organizacije, ampak sredi delavcev. Toda ni mogoče dati mlademu delavcu prave vzgoje, če se mu ne poveri neka odgovorna naloga. Tudi ne zadostuje, da se vzgoijo posamezni apostoli, temveč skupine, ki si pomagajo pri svojem apostolatu.

Cardijnov duhovni koncept ne vsebuje torej nič eksotičnega, ampak preprosto pravilo: videti, soditi, storiti.

Njegova dobrosrčnost zelo spominja na tisto Janeza XXIII. Njegova Kristusova podoba je tenkočutno naravnana na občutljivost mladega delavca. Bog pri njem ni Gospod, ki gleda z viška dol, ampak oče, ki nas kliče in plemeniti.

KOSIGIN V BONN

Pred kratkim je zahodno-nemški kancler prof. Erhard povabil sovjetskega ministrskega predsednika Kosigina, naj obišče Bonn. Večina zahodnonemških časopisov je odobraval Erhardov sklep, čeprav pri tem dvomijo, da bi Kosigin kot prvo izmed zahodnih dežel obiskal ravno Zahodno Nemčijo. Listi pišejo, da bi bil obisk sovjetskega ministrskega predsednika koristen, pa čeprav nič ne kaže, da bi Sovjetska zveza spremenila svoje stališče do nemškega vprašanja.

MANJ ŠKOFIJ

Konzistoria na kongregacija se bavi že dalj časa z vprašanjem o novi razmejitvi škofijskih okrožij v Italiji. Že v lateranskih pogodbah iz leta 1929 je bilo določeno, naj bi se meje škofijskih okrožij ujemale z mejami prefekturnih območij. Do tega pa ni prišlo. Na zadevo se je povrnil papež Pavel VI. lansko leto v aprilu ob nagovoru na italijanske škofo, potem še v novembru, ko je sprejel tuje poslanike.

Ureditev cerkvenih okrožij v Italiji je res potrebna, ker jih je preveč. V naši državi je pri 52 milijonih katolikov kar 322 škofij. V Franciji, kjer je 43 milijonov katolikov pa le 88, v Nemčiji pa samo 23 škofijskih sedežev na 24 milijonov vernikov.

Letos so že priključili nekatere manjše škofije kot administrature k sosednjim večjim. Če bo obveljalo gornje pravilo, bomo imeli čez nekaj let le 91 škofij.

ŠVEDSKA KRALJICA UMRLA

Dne 7. t. m. je tri dni po operaciji žil umrla švedska kraljica Luiza, stara 75 let. Kraljica Luiza je bila soproga švedskega kralja Gustava Adolfa, ki je star 82 let.

ZVEZE Z VZHODOM

Ob koncu španske državljanske vojne 1936-1939 je Francova Španija pretrgala vse zveze z vzhodnimi komunističnimi državami. Zadnje čase se pa kažejo v teh odnosih že precejšnje spremembe. Ameriški dnevniki poročajo, da je madridska vlada sklenila navezati kulturne, gospodarske in športne stike z nekaterimi republikami Vzhodne Evrope, med temi tudi s Sovjetsko zvezo. V Madridu so namreč uverjeni, da bodo sedanji voditelji v Moskvi nadaljevali politiko Nikite Hruščova mirnega sožitja.

Kot uvod v novo politiko bo nastopil v Madridu ruski balet »Bolšoj«. Nekateri španski plesavci se bodo pa pokazali v Moskvi. V Brakareštu pa bo odigralo več nogometnih tekem najboljša špansko moštvo Real Madrid.

POJASNILO

Mnogi naši naročniki se pritožujejo, da jim pošta neredno dostavlja naš list. Te nerednosti smo ugotovili v tržaški okolici in tudi ponekod na Goriškem. Cenjene naročnike prosimo, naj potrpijo, dokler ne bodo na pristojnih mestih ugotovili, kje leži krivda, da se take nerednosti za vselej odpravijo.

UGLEDEN ČASNIK

V ponedeljek je izšla v Parizu 25-tisoča številka uglednega katoliškega dnevnika »La Croix«. Časopis je začel izhajati 16. junija 1883. eta kot revija. Po treh letih se je preosnoval v dnevnik, pri katerem sodelujejo odlični francoski kulturni delavci. V ponedeljek je izšla jubilejna številka. Papež Pavel VI. je poslal uredništvu pristržne čestitke.

PROFESORSKE CVETKE

Profesorji so bili po navadi resni možje, celó bradati možje, pa jim je vendar v navalu navdušenega predavanja za katedrom le ušla kakšna smešna. Nekaj jih je tu nanižanih iz ur zgodovine in zemljepisa.

Po bitki pri Lipskem so dirjali po bojnem polju konji, katerim so krogle odnesle po tri, štiri in še več nog.

Že večkrat se je pretresalo vprašanje, ali je egiptovska Sfinga moškega ali ženskega spola. Kakor je pa že običajno, je resnica na sredi.

Ko je divjala kuga v Firencah, so ji podlegli vsi zdravniki. Prenehala je šele tedaj, ko je zadnjega pobrala.

Maksimiljan, zadnji vitez, je stal še vedno z eno nogo v srednjem veku, z drugo je pa že stopil v novi vek.

Tla v tropskem podnebnem pasu so peškovita, v zmerno tropskem so bolj peščenjaki, v mrzlem pasu pa sploh nimamo tal.

V Senegambiji se pojavljajo taki potresi, da se ne podirajo cela mesta, ampak tudi posamezne hiše.

Vi, Pavliha, tam v zadnji klopi, čemu se pa tako smejete? Sploh ne spadate več med dostojne ljudi. Pridite raje sem k meni na oder. Sploh pa bodo morali sprednji učenci tako sedeti, da bom lahko videl tiste za njimi.

O programu Slovenskega gledališča

(Nadaljevanje s 1. strani)

dela, ki niso imela občinstvu kaj povedati, in še bolj pogosto taka, ki so po svojih zaključkih vodila v popolen brezup. Zdi pa se, da bi morala biti naloga gledališča manjšine poleg drugega tudi ta, da vzbuja v naših ljudeh vero v življenje, ne pa da jih potiska še bolj v obup in resignacijo nad življenjem.

Prof. Peterlin vidi v nadaljevanju take repertoarne politike pot v zaton gledališča, ker se je tako izneverilo svojemu poslanstvu. Začeti bi moralo tako, da bi uvrstilo v vsakoletni repertoar vsaj eno slovensko klasično delo, kako delo, s katerim bi opravila ta ustanova tisto nalogo, ki ji pripada kot manjšinskemu gledališču, v sporedu bi morala biti vsaj ena ljudska igra, eno klasično delo iz svetovne književnosti in eno ali dve deli zares moderni, če hočete avantgardni. Če gledališče zaers želi biti gledališče vse manjšine, je zaključil prof. Peterlin, potem mora pritegniti v krog, ki sestavlja repertoar, tudi druge kulturne delavce z drugačnim ideološkim gledanjem.

Prof. Boris Pahor spomni na repertoar prvih povojnih let in opozori posebej na kulturno vrzel iz časa fašizma. Zato se mu zdi, da je potrebno uvrstiti v repertoar tudi kdaj pa kdaj meščansko dramo. Seveda pa je treba posebej posvetiti pažnjo mladini.

Boris Race je opozoril na to, da je taka ustanova, kot je gledališče, nujno podvržena

kritiki občinstva, saj zanj igra. Vodstvo gledališča ne sme tega vzeti kot žalitev. Po njegovem je treba iskati v našem mestu vsakega gledavca posebej. Zelo važno pa bi bilo, da bi igrali gotovo eno otroško igro vsako sezono, po možnosti pa dve.

Ado Lapornik je odgovoril prof. Antonačevi, ki zahteva kulturno in s tem ideološko angažiranost, da pač ne sme gledališče spet kreniti na pot, ki jo je hodilo prva leta po vojni in je prav zaradi take smeri prišlo v krizo, o kateri govorimo. Opozori na to, da bo gledališče takrat res vseh, če bo vsem nudilo nekaj.

Nato se je oglašil prof. Edi Košuta in je opozoril, da gleda na gledališče z očmi pedagoga. Ugotovi, da ni igralo do zdaj Slovensko gledališče eno samo delo, katerega bi lahko poslal gledat svojega sina, ki bi imel 16, 17 let.

Nato se je oglašil g. Možina, ki je prav tako izrekel stvarne kritike na račun predstave. Ugotovil je, da si je občinstvo edino v tem, da je bil dosedanji repertoar zelo slab in nič posrečen. Zato je predlagal, naj se osnuje takoj na mestu odbor, v katerem naj bi bili prof. Pahor, prof. Tavčar, prof. Peterlin in še nekateri, ki bi določali repertoar. Opozoril je še, da naj bi prišla ljubljanska opera s takim delom, ki bo z njim Tržačanom ustregla, in ne z delom, ki bi ga sama izbrala.

Predsednik Hlavaty je opozoril, da zborovanje ni pooblaščen, da osnuje kake odbore. Prof. Ivan Šavli je drastično opozoril na mnoge ponesrečene predstave, ki jim je občinstvo sicer velikodušno odpustilo in se to-

lašilo, da bo drugič gledalo boljše delo. In ko je prišlo drugič, je bilo delo še slabše. Prof. Šavliju se zdi, da mora repertoarna politika kreniti na drugo pot. Predlaga naj bi občinstvo dobilo z vstopnico tudi dopisnico, na kateri bi sporočilo svoje pripombe in predloge.

Govoril je še režiser Jože Babič, ki je spomnil na repertoar prvih povojnih let in se skliceval na to, da je gledališče že odigralo slovenska dela; misli, da je morda zdaj treba začeti znova.

Gospod Kravos in še nekateri iz občinstva spomnijo tudi na srbska in hrvaška dela, posebej pa opozori Kravos na Finžgarja in sprahuje, ali ni ta pisatelj primeren za naše mesto.

Posamezniki so se še oglašili, potem pa je prof. Tavčar skušal vsem, ki so debatirali, odgovoriti. Vendar je mogel odgovoriti le na nekatere kritike. Prav tako upravnik, prof. Ravber. Mnogim pripombam pa sta se oba izognila.

Razprava o Slovenskem gledališču je pokazala na vrsto nedostatkov v repertoarni politiki ustanove. Vodstvo je obljubilo, da bo vse pomisleke upoštevalo.

Udeleženci tega debatnega večera pa so pogrešali tiste pripravljenosti gledališča, da bi odprlo vrata in sprejelo v vodstvo tudi ljudi drugačnih pogledov. Opaziti je bilo, da so pripravljeni kvečjemu poslušati pripombe, izjemoma kritike, toda spremeniti se ne more v vodstvu ničesar. To je tista »zaprtost«, o kateri je nekdo pred nedavnim javno govoril, ki je pa res za tako ustanovo, kot je gledališče, škodljiva.

Tržaškega

Sestanek Slovenske skupnosti:

VPRAŠANJE NAFTOVODA V DOLINI

V petek, 5. t. m. je bil v Dolini širši sestanek Slovenske skupnosti. Udeležilo se ga je lepo število Dolinčanov. Iz Trsta sta prišla deželni svetovalec dr. Škerk in dr. Poštovan; prisoten je bil tudi načelnik svetovalske skupnosti Slovenske skupnosti za dolinsko občino dr. Alojz Tul.

Poslanec dr. Škerk je obrazložil sedanjí položaj glede gradnje naftovoda. To vprašanje je važno za dolinsko občino, kjer bodo veliki hranilniki nafte in črpalke, pa tudi za vse tiste občine, skozi katere bodo položili cevi za naftovod Trst-Bavarska. Največ prostora bodo potrebovali v dolinski občini. Za zdaj še ni točno znano, je rekel dr. Škerk, če bo izvedla razlastitve družba sama ali ustanova za industrijsko pristanišče.

Sklep za gradnjo naftovoda je že sprejet in glede tega se ne da nič narediti. Pač pa je važno in potrebno doseči, da bodo dobili lastniki zemljišč pravično odškodnino po tržni ceni in da ne bo treba več let čakati na denar. Dr. Škerk je navedel zakonske predpise, po katerih bi si lahko dolinska občina zagotovila marsikatero pravico. Prebral je tudi pravočasno sprejeto in objavljeno resolucijo Slovenske skupnosti, ki omenja nekaj teh pravic. Svetovalci Slovenske skupnosti so zahtevali od župana, naj hitro skliče novoizvoljeni svet, da bi o tem razpravljali. G. župan pa je sklical stari občinski odbor, ki je izglasoval dovoljenje za gradnjo naftovoda z nekaterimi tehničnimi pripombami, a brez bistvenih pogojev glede razlastitve, višine odškodnine, nameščanja domačinov in tako dalje. Občinska uprava je torej zamudila važen vlak. To je zelo čudno, če pomislimo, da gre za res važno zadevo, saj se bo z naftovodom čisto spremenil značaj občine. In pri tem gre za zemljo občanov, za tisto zemljo, ki je za marsikoga kruh ali vsaj jamstvo za bodočnost. Gre torej za zadevo, za katero bi bilo že vredno in potrebno, da bi se o njej temeljito posvetovali in pogovorili novi občinski svetovalci.

Zborovalci so sklenili, naj svetovalci Slovenske skupnosti zahtevajo nujno sklicanje izredne seje občinskega sveta, ker se mudi. Tam naj določijo zastopstvo, ki bo skupno z zastopstvom prizadetih občanov posredovala na vseh pristojnih mestih in ugotovijo, kdaj pride do razlastitve (ljude ne vedo, če lahko še kaj delajo na tisti zemlji ali ne), kdo jo bo izvršil, pod kakšnimi pogoji, kakšne bodo cene in tako dalje. Slovenska skupnost bo nudila politično in tehnično pomoč vsem prizadetim v dolinski občini in v ostalih krajih, skozi katere bo napeljan naftovod.

Dve interpelaciji

Svetovavci Slov. skupnosti so te dni vložili na dolinskem županstvu dve interpelaciji, od katerih prva zahteva pojasnila o letošnji pustni prireditvi v Boljuncu, za kar je tudi občina nakazala svoj prispevek, a se na prireditvi dejansko govorili samo italijanski, kar je vzbudilo negotovanje ne sa-

mo domače, temveč tudi širše slovenske javnosti. V drugi interpelaciji opozarjajo svetovavci Slov. skupnosti na nujnost, da župan ali njegov namestnik določi urnik za sprejemanje strank v dopoldanskih urah. Sedaj namreč ni baje nikogar od upraviteljev, ki bi dopoldne spejemal občane.

Nabrežina:

NEKAJ IZ NAŠE VASI

Na ponedeljkovi redni seji je devinsko-nabrežinski občinski odbor med drugim proučil vprašanje razširitve smetarske službe na Nabrežino, Nabrežino-kamnlome in Nabrežino-postaja. Doslej so to službo opravljali le v turističnem predelu občine, od 1. julija letos pa bo predvidoma raztegnjena tudi na omenjene zaselke. Odbor je sklenil predložiti načrt o razširitvi smetarske službe v odobritev občinskega sveta, ki se bo sestal v ponedeljek, 15. t. m.

Prosvetno društvo »Igo Gruden«, ki je pred kratkim pomladilo svoj odbor, je v sredo priredilo predavanje slovenskega tržaškega fotoreporterja Maria Magajne o potovanju po Španiji. Predavanje so spremljale številne diapozitivne slike. Kot smo zvedeli, namerava novi društveni odbor izvesti pester in živahen kulturno-prosvetni program. Upamo, da bo pri tem našel razumevanje pri vaščanih.

TRAGIČNA SMRT MLADEGA KOMUNISTIČNEGA VODITELJA

Pred dnevi je postal žrtev prometne nesreče na Sardiniji (v bližini Sassarija) mladi tržaški komunistični voditelj Davide Pescatori. Pokojnik, ki mu je bilo 37 let, je bil dolgo let tajnik komunistične mladine na Tržaškem, zadnja leta pa je bil strankin organizacijski tajnik in predstavnik KPI v upravnem odboru Acegata. Na Sardinijo je šel, da bi sodeloval pri volilni kampaniji za obnovev tamkajšnjega deželnega sveta. Avtomobil, s katerim se je Pescatori skupno z nekim svojim tovarišem vozil na volilno zborovanje, je iz neznanih vzrokov iznenada treščil v obcestno drevo, pri tem pa sta bila oba potnika na mestu mrtva.

Truplo mladega političnega delavca so prepeljali v Trst in ga v četrtek pokopali na pokopališču pri Sv. Ani. Pokojnik zapušča ženo, ki je doma iz Šempolaja, in 5-letnega sinčka. Obema izrekamo ob tem hudem in nepopravljivem udarcu globoko sožalje.

ZANIMIVO PREDAVANJE

V kulturnem klubu v ul. Donizetti v Trstu je bilo v soboto, 6. t. m., zelo zanimivo predavanje prof. Rada Bednarika iz Gorice o temi: »Primorski Slovenci med dvema vojnama«. Predavatelj je podal pregled zgodovine tržaških in goriških Slovencev v morda najbolj težkem obdobju njihovega obstoja ter zlasti poudaril, da so takratni politični in kulturni delavci, ki jih danes povečini ni več med živimi, postavljali temelje za sedanje življenje in razvoj našega ljudstva na Primorskem.

Predavanje so z velikim zanimanjem poslušali zelo številni udeleženci, med katerimi je bila zastopana zlasti mladina.

IZ DELOVANJA DEŽELNEGA SVETA

Deželni svet se je sestal na redni seji v torek, 9. t. m., in med drugim soglasno odobril zakonski osnutek ki predvideva ureditev službenega položaja osebja, ki opravlja bolničarsko službo. Gre za tiste uslužbence po bolnišnicah, ki so dejansko bolničarji, a nimajo ustrezne diplome, kar pa predstavlja oviro za ureditev njihovega službenega razmerja. Po novih predpisih bodo prizadeti morali obiskovati poseben 4-mesečni tečaj in nato položiti izpite.

Svet je tudi razpravljala o posebnem pismu predsednika deželne vlade predsedništvu deželnega zbora. Dr. Berzanti opozarja poslance, naj ne vlagajo vprašanj in interpelacij o problemih, ki ne spadajo v pristojnost dežele. Po mnenju predsednika to hudo ovira delovanje deželnih organov. Vsebinsko pisma pa so ostro kritizirali nekateri opozicijski svetovavci.

Za zakonski osnutek je glasoval tudi predstavnik Slov. skupnosti dr. Škerk, ki pa je med drugim opozoril na nujnost, da se na Tržaškem uredi položaj tudi drugih kategorij uslužbencev, zlasti tistih bivše ZVU in generalnega komisariata.

V okviru pristojne komisije, ki je te dni zasedala, se je dr. Škerk zavzemal, da bi sedež odbornišтва za kmetijstvo ostal v Trstu in da bi se ne premestil v Videm. Če bi pa ta predlog ne prodrl, se je slovenski svetovalec zavzemal, da bi v Trstu in Gorici ustanovili vsaj izpostavi omenjenega odbornišтва. Isto je tudi zahteval za organ, ki bo nadzoroval občinske in pokrajinske uprave. O teh vprašanjih pa bo še sklepal deželni svet.

♦ ♦ ♦

UMETNISKA RAZSTAVA

Včeraj je bila odprta umetniška razstava slikarja Roberta Faganela v občinski galeriji na trgu Un'ità d'Italia. Trajala bo do 16. marca.

Beneška Slovenija

Cedad:

STOLPNIK IN STARINE

Cedad ali po domače Staro mesto se je tudi začel spreminjati v novo in dobiva že moderno lice. Občinski odbor je namreč že odobril načrt za zidavo prve visoke stavbe ali stolpnika. Stal bo v Marconijevi ulici in bo imel osem nadstropij. V njem bo prostora za 40 stanovanj. Z gradnjo bodo začeli že to pomlad.

Rekli smo, da je naše mesto staro. To je res, saj sega njegova zgodovina že v rimske in langobardske čase. Starinoslovci najdejo pri nas še vedno kaj zanimivega. Pred nekaj tedni se je mudila v Cedadu neka znanstvenica iz Poljske, ki je odkrila pomembne stare listine. Te dni so pa prišle na dan v starinski cerkvi sv. Frančiška zgodovinske freske ali slike na presno steno. Prišli so že strokovnjaki, da jih preučijo. Cerkev je proglašena za narodni spomenik in se nahaja pod varstvom za starine.

Matajur:

SMUCARSKE TEKME

V naših gorah ima v zadnjih časih sneg dvojno veljavo. Za posestnike pomeni po navadi same težave in škodo. Za izletnike in seveda tudi za gostilničarje je pa obilica snega prava mana.

STIKI S SLOVENIJO

Na zadnji seji občinskega odbora je poročal župan Gallarotti o sestanku s števerjanskim županom Podveršičem. Razgovarjala sta se o poglobitvi stikov med obema občinama.

Župan je nadalje povedal, da se bo vršil dne 13. marca v Gorici sestanek deželnih, provincialnih in občinskih odbornikov s predstavniki upravnih odborov Slovenije. Razgovorov se bodo udeležili predsednik in podpredsednik republike Slovenije, občinski odborniki Nove Gorice in jugoslovanski generalni konzul iz Trsta. Razpravljali bodo o sodelovanju obeh dežel na gospodarskem in kulturnem področju.

Pevma:

KULTURNO IN DOMAČE ŽIVLJENJE

Naše prosvetno društvo »Jože Abram« je začelo kar dobro delovati. Ne toliko z zunanjimi nastopi kot s skrbjo za kulturno izobraževanje članstva. Poslušali smo že predavanje dr. Brajše o uredbi italijanske ustave; prihodnjič bo na vrsti predavanje iz polpretekle zgodovine primorskih Slovencev. Prav bi bilo, če bi se takih kulturnih večerov udeleževali v še večjem številu, pa ne le iz hiš v spodnji vasi, ampak tudi z Oslavja in drugod.

Zadnjega prejšnjega meseca je zapustila našo sososko gospodična Oblak Anita. Poročila se je z mehanikom Emilom Pavletičem iz Rupe. Želimo jima dosti sreče!

Z razsvetljavo po naših cestah pa nimamo dovolj sreče. Dela so sicer na pol v teku. Pripeljali so namreč cementne opornike, a ti še vedno leže pred šolo, kjer so jih razložili.

STAVBNO GIBANJE

Po dolgem zastoju v gradnji novih poslopij se je v mestu zopet začelo nekaj gibanja. Kljub slabi konjunkturi so začeli da-

- *Hanalška dolina*

V nedeljo na primer je privabila debela plast snega dosti smučarjev na Matajur. Pomerili so se v smučarski tekmi po Matajurjevih pobočjih. V naši vasi, ki leži skoro tisoč metrov visoko, je bilo vse živo. Tekme so se začele ob deseti uri dopoldne. Popoldne okoli treh so pa razdeljevali športne nagrade. K številnemu obisku je dosti pripomogla tudi dobra cesta, ki je že nekaj časa lepo urejena in asfaltirana.

NOVO MESTO

V naši bližnji okolici se bomo razen s Čedadom kmalu ponašali še z drugim mestom. Mesto bo postal tudi staroslavni Humin.

Občinski svet je namreč pooblastil župana, da ukrene vse potrebno, da se Humin uradno proglasi za mesto. Naselje šteje 10.300 ljudi; s sosednimi kraji, ki se naselja skoraj drže, pa skoraj 13 tisoč. Humin ima tudi zunanjo obliko skoro srednjeveškega mesta, saj je nastal že za časa oglejskih patriarhov. V njem je tudi eden izmed treh najstarejših evropskih frančiškanskih samostanov, kjer se je nekaj časa mudil tudi sv. Frančišek sam. Številne so tudi druge zgodovinske znamenitosti. Ima dosti šol in bolnišnico. V zadnjem času so nastala tu tudi številna industrijska podjetja. Nekdaj so hodili v Humin po opravkih tudi Slovenci iz Gornje Terske doline.

jati pobudo tudi zasebniki. V sredini mesta, in sicer v ulici 9. avgusta, je začelo graditi podjetje Sgubin večji stavbni kompleks. Ena stavba s šestimi nadstropji bo imela pročelje na ulico 9. avgusta, druga s štirimi nadstropji pa bo obrnjena na Galilejevo ulico. Obe stavbi bosta povezani. V njih bo 15 modernih stanovanj in prostori za tri velike trgovine. Dela, po načrtu arhitekta Malnija, bodo stala okrog sto milijonov lir in bodo končana prihodnjo pomlad.

Tudi v Stražicah bodo začeli graditi 40 novih ljudskih stanovanj. Zavod za gradnjo ljudskih stanovanj je že razpisal natečaj za ta dela.

Dokončuje se tudi stanovanjska palača v ulici Silvio Pellico. Kljub krizi se v mestu že kaže majhen napredek.

ZBOR ŽIVINOREJCEV

V petek so se zbrali na sedežu Trgovske zbornice na letni občni zbor člani Pokrajinske živinorejske zveze. Razpravljali so o stanju in izboljšanju reje goveje živine. Ugotovili so, da je znašalo leta 1962 število goveje živine komaj 15 tisoč glav. Lansko leto se je pa zvišalo na 18 tisoč. K izboljšanju je pripomogel v prvi vrsti večji prihodek krme in pa ugodnejše prodajne cene. Izgledi za bodočnost tudi niso slabi.

Zveza živinorejcev je sklenila pripraviti v tem letu razstavo goveje živine in podeljevati nagrade za umno živinorejo. Izvedljivost teh sklepov je pa seveda odvisna tudi od državne podpore. Zveza bi morala postati tudi javno priznana ustanova. V sklopu nove dežele se bodo morali deželni organi nujno pobrigati za to zadevo, če bodo hoteli res pomagati goriški pokrajini.

Doberdob:

KAKO BO S SOLO?

Zadeva novega poslopja za našo šestrazrednico še ni dokončno rešena. Pa tudi če bo, po dosedanjih načrtih ne bo ustrezala vsem potrebam.

Oblast je nakazala že pred štirimi leti okrog 19 milijonov v ta namen. Določena vsota je pa danes že precej razvrednotena. Za tisto dobo je bilo še kar dovolj, zlasti ker so prejšnje določbe dovoljevale popravljati stara šolska poslopja, dočim jih po novih postavah ne smejo več, marveč je treba zidati na novo; kar je tudi najbolj pametno in novim razmeram lahko ustrezno.

Pri nas pa bo treba s »starimi« milijoni krpiti staro šolsko poslopje. Načrti so že vsi pripravljeni, županstvo se je tudi potrudilo, kolikor se je moglo. Vendar pa tudi ti načrti — pa ne po županovi krivdi — ne ustrezajo vsem potrebam. Predvsem manjkajo prostori za pisarne doberdobskega didaktičnega okrožja. Ti bi se lahko namestili s kako dozidavo v popravljenem šolskem posloppju. In to je nujno potrebno! Sicer pa še ne vemo, kdaj se bodo dela pričela, ker že pri dveh natečajih ni hotelo nobeno podjetje sprejeti ponudb, čeprav ni šlo za velike razlike v cenah.

Ker že govorimo o šolskem posloppju in o dvorišču okrog njega, moramo omeniti, da bi mora'la ustrezna oblast, ne šolska, bolj

Iz Goriške

skrbeti za čistoto in varnost šolskih otrok. Ko so bile vojaške vaje, je bilo okrog šole vse nasmeteno in razorano od težkih voz. Včasih so se tam ustavljali tovornjaki s strelivom. Naš župan in šolski vodja sta morala večkrat posredovati pri vojaških poveljnikih, da se odpravijo take brezbriznosti. Zdaj je res v tem pogledu, vsaj kar se tiče čistoče okrog šole precej boljše.

Vrh:

POGREB

Na našem kraškem robu kaže, da je precej dober zrak. Naši ljudje so zdrave korenine, ki čakajo po navadi visoko starost. Precej let je dosegel tudi naš znani gostilničar Avgustin Devetak, preden ga je bolezen podrla. Bolehal je sicer že do'go, a leta, imel jih je že 74, so tudi doprinesla svoje. V soboto 27. prejšnjega meseca smo dobrega sosedo pokopali. Naj počiva v miru!

Ker smo že govorili o rajnem gostilničarju, naj omenimo, da se je tudi on zanimal za povzdigo turizma na našem vrhu. Malokdo ve, kako idilični in mirni kotički se skrivajo v naši lepi kraški naravi že zgodaj spomladi; tod so tudi zgodovinski spomini na prvo svetovno vojno.

Turistične zveze b se morale pozanimati in s potrebnimi izvedbami usmeriti tok izletnikov in turistov tudi na našo planoto. Nekaj se govori, da bodo asfaltirali cesto na Debelo grižo in tam postavili razgledne kamene z oznako nebesnih smeri in panorame.

UMETNIŠKA RAZSTAVA

V petek je bila odprta v pasaži na Korzu umetniška razstava slikarja Roberta Faganela, našega rojaka iz Trsta. Umetnik se je že dvakrat predstavil goriški javnosti. Na tej razstavi ki bo odprta do 18. marca, so na ogled slike, ki pokažejo nov umetnikov razvoj, zlasti v risanju pokrajinskih motivov in tihožitij. V Faganelovem ustvarjanju se odkriva poleg gotove statičnosti tudi že široka razgibanost.

Razen v Gorici razstavlja Faganel istočasno v občinski galeriji v Trstu.

† P. PREŠEREN

Iz Rima je prišla žalostna novica, da je pred nekaj dnevi umrl slovenski rojak pater Prešeren, ki je bil med odločujočimi člani v generalni kuriji jezuitskega reda. Pod njegovo področje je spadalo redovno delovanje v slovanskih deželah. Pater Prešeren je užival v Rimu velik ugled. Znan je bil tudi v znanstvenem svetu po svojih bogoslovnih in astronomskih študijah. Rimski Slovenci so s smrtjo p. Prešerna, ki je čakal zelo visoko starost, mnogo izgubili, ker je bil pokrovitelj vseh njihovih kulturnih in društvenih pobud. Vsi Slovenci bodo ohranili pokojnika v spoštljivem spominu.

POROKA

V soboto sta se poročila na Opčinah Slavko Rebec, učitelj na slovenskih šolah, in profesorica Elisabetta Saba iz Trsta. Mlademu paru voščimo v novem stanu dosti sreče in blagoslova.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Koncert Glasbene Matice

Glasbena Matica v Trstu je priredila v soboto in v nedeljo (dvakrat) v Kulturnem domu koncert operne glasbe. Nastopil je orkester Glasbene Matice pod vodstvom dirigenta Oskarja Kjudra.

Na koncertu so sodelovali tudi solisti Ljuba Berce-Košuta, Milena Furlan, Marija Bitenc, Nicolò Macillis, Nerina Pelicon, Nadja Pertot, Ivan Sancin in Dario Zlobec. Peli so najbolj priljubljene operne arije.

Vztrajno in prizadevno delovanje Glasbene Matice rodi čim lepše uspehe. Iz skromnega šolskega orkestra se je razvil v zadnjih treh letih pomemben simfonični orkester, v katerem sodelujejo poleg nadarjenih gojencev Matičine šole tudi poklicni člani. Sedaj stoji pred nami kvalitetna disciplinirana orkestralna skupina, ki jo vodi neumorni in požrtvovalni strokovnjak Oskar Kjuder, ki lahko s ponosom gleda na svoje dosežene uspehe. Pester in zahteven spored nam je nudil poleg znanih in priljubljenih opernih arij Puccinija, Čajkovskega, Mozarta, Smetane, Bizeta, Borodina in Verdija tudi samostojne orkestralne skladbe: Glucka, Masseneta in Mascagnija. V solističnih pevskih vlogah je nastopilo osem pevcev in pevk. Med temi kar sedem domačinov in ena gostinja iz ljubljanske Opere.

Orkester je v začetku izvajal uverturo iz opere »Ifigenija na Aulidi«, ki jo je napisal Cristoph Willibald Gluck sredi 18. stoletja. Veliki operni reformator, ki je preusmeril baročno opero v klasiko, je mojster kompozicijske tehnike. Iz njegove uverture, ki smo jo poslušali, veje ta prečiščena melodika, polna tonske dražljivosti, in močan vsebinski izraz. Dirigent Kjuder ne bi bil mogel verneje prodreti v značilnosti te plemenite umetnine, ki jo je izvajal orkester pod vplivom dirigentove sugestivnosti s tako nepričakovano popolnostjo. Za tem je nastopila sopranistka Nerina Pelicon z arijo »Tosca« z muzikalno in glasovno sigurnostjo. Njen glas je polno zveneč in obsežen. Ko se bo tudi pevsko

tehnično izsolala, bo dosegla še lepše uspehe. Isto velja tudi za basista Ivana Sancina, ki je s čustveno sonornostjo in točno intonacijo ter toplino izvajal arijo »Gremina« iz opere »Evgen Onegin«. Milena Furlanova je zapela arijo »Kerubina« iz Mozartove opere »Figarova svatba« z nežno zvonečim glasom. Nadja Pertotovi, ki je pela arijo Marinke iz Smetanove »Prodane neveste« v češkem izvirniku, se že močno pozna solidno pevsko šolanje. Njeno izvajanje odkriva izredne glasovne in muzikalne sposobnosti in ima vse pogoje, da jo čaka še lepša pevška bodočnost.

Altistka Marija Bitenc, članica ljubljanske Opere, ki je pela »Habanero« iz Bizetove opere »Carmen«, je že dozorela in rutinirana umetnica z globoko pevsko in muzikalno kulturo. Njen glas je očarljiv in interpretacija dognana. Baritonist Dario Zlobec je že mlad pevec s prijetnim in obsežnim glasovnim materialom, s presenetljivo gotovostjo je zapel arijo »Igorja« iz Borodinove opere »Knez Igor. S strokovnim šolanjem bo dosegel še lepše uspehe.

Sopranistka Ljuba Berce Košutova, ki je zapela arijo »Gilde« iz Verdijevega »Rigoletta«, je v zadnjem času neverjetno pevsko napredovala. Svojo zelo zahtevno vlogo je izvedla dostojno, čeprav še ni povsem dorasla lahkotni koloraturi, ki jo zahteva skladatelj. To je stvar nadaljnega spopolnjevanja njene tehnike.

Vi nastopajoči so bili deležni toplega priznanja občinstva.

R.

—0—

MASCHERINJEVA RAZSTAVA

V tržaški galeriji Torbandena je prirejena razstava kiparja Marcella Mascherinija. Razstava obsega petnajst bronastih kipcev in tri risbe. Nekatera od teh del v bronu je razstavil Mascherini svoj čas že v parku devinskega gradu. Toda večina del, ki jih je videti na njegovi sedanji razstavi, je javnosti še neznana, ker jih je zdaj prvič razstavil.

V večini kipcev prikazuje klasične mitološke motive: sirene, kimere, pošastne živali in lahkotne plesavke. Njegovi bronasti kipci se odlikujejo po izredni eleganci in gracioznosti, kar velja zlasti za kipe plesavk.

Kulturne novice

Bojan Stupca bo režiral v dunajskem »Burgtheatru« »Brate Karamazove«. Premiera bo 17. junija v okviru letošnjega dunajskega festivala. Prihodnjo sezono bo Stupca v istem gledališču režiral Krležev »Areteja«, v teku pa so pogajanja za še nekatera gostovanja tega uglednega slovenskega režiserja na Dunaju.

Te dni so priredili v veliki dvorani Leningrajske filharmonije koncert jugoslovanske glasbe. Orkester Leningrajske filharmonije je dirigiral slovenski dirigent Bogo Leskovic, solist pa je bil Stjepan Radić. Na programu so bila dela Tajčevića, Kozine, Papandopula, Škerjanca in Gotovca. Velika dvorana je bila popolnoma zasedena.

Na Columbijski univerzi so odprli razstavo slikarskih in grafičnih del jugoslovanskih otrok. Razstavljene so risbe okrog 70 otrok.

Louis Armstrong je odšel s svojimi 12 godbeniki na turnejo okoli sveta. Sredi tega meseca bo »Satchmo« gostoval na Češkoslovaškem, odkoder bo odšel v Vzhodno Nemčijo.

Na odredbo državnega tožilca v mestu Lodi so karabinjerji zaplenili italijanski prevod romana »S terase«, ki ga je napisal Američan John O'Hara, izdala pa ga je v Italiji Mondadorijeva založba. Po mnenju državnega tožilstva roman žali sramotljivost. Odredba za zaplenbo tega romana velja za vso Italijo.

Te dni se je vrnila domov ljubljanska Opera, ki je gostovala nekaj dni v Reggio Emilii in Brescii. Gostovala je z opero »Knez Igor« ruskega skladatelja Borodina. Predstave je režiral Demetrij Zebre. Sodeč po recenzijah v listih »Giornale di Brescia« in »Cronaca Reggiana«, pa tudi v drugih, so predstave zelo lepo uspele.

KAJ DELA INGMAR BERGMAN?

Svedski režiser Ingmar Bergman, ki je star 48 let in je na višku svoje režiserske kariere in slave — čeprav ima tudi zagrizene nasprotnike svojih filmskih eksperimentov — se zdaj ukvarja predvsem z gledališčem. Misli sicer še tudi zanjprej posneti po en film na leto, vendar se bo vsaj za nekaj časa posvetil bolj gledališču, iz katerega je tudi izšel. To je prav dobro opaziti v njegovih filmih, ki niso v bistvu nič drugega kot filmane gledališke predstave. To mu njegovi nasprotniki tudi najbolj očitajo.

Lani je postal Ingmar Bergman ravnatelj »Kraljevega dramskega gledališča« v Stockholmu in je takoj podvojil število premier. Letos pa se predvsem trudi, da bi napravil gledališke predstave bolj dostopne tudi manj premožnim, zlasti študentom. Misli tudi, da bi šel gostovat s svojim gledališkim ansamblom v New York, London in Pariz. Letos ima njegovo gledališče na sporedu med drugim dela Strindberga, Evripida, Williamsa in Brechta. Na programu je tudi Moliérov komedija »Don Juan«, ki jo bo režiral Bergman sam in jo bo tudi filmal za televizijo.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave v Kulturnem domu

UGO BETTI

USAD NA SEVERNI POSTAJI

Režija: BRANKO GOMBAČ • Prevod: MAJ • Scenar: AVGUST LAVRENCIĆ • Kostumi: ALENKA BARTLOVA

P R E M I E R A

V PETEK, 12. MARCA 1965 OB 20.30

P O N O V I T V E

V soboto, 13. marca ob 20.30 uri (abonma I. ponovitev) — v ponedeljek, 15. marca ob 20.30 uri (abonma red A) — v sredo, 17. marca ob 20.30 uri (abonma red B) — v torek, 23. marca ob 20.30 uri (abonma red C) — v sredo, 24. marca ob 20.30 (abonma red D) — v četrtek, 25. marca ob 20.30 — v nedeljo, 28. marca ob 16. uri (abonma I. in II. popoldanski)

V NEDELJO, 14. MARCA 1965 OB 16. URI

Marcel Achard

LIPE ZA LUNO

(abonma I. in II. popoldanski)

Prodaja vstopnic vsak dan od 11. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma

S kongresa ruskih pisateljev

Na kongresu ruskih pisateljev, ki je zasedal pretekli teden v Moskvi, je imel govor znani pisatelj Mihail Šolohov, ki je izjavil med drugim, da je treba brezobzirno nakazati vse tisto, kar ovira ustvarjalno delo pisateljev. A v skoro isti sapi je izjavil: »Če so še med nami določene osebe, ki se včasih spogledujejo z liberalizmom in se igrajo zavračanja ideološkega boja, jim povejmo v obraz, kaj mislimo o tem.«

Andrej Kirilenko, član predsedstva Centralnega komiteja komunistične partije, pa je prebral navzočim poslanico, ki obsoja vse pojave meščanske ideologije, naturalistična izkrivljanja, formalizem in abstraktizem v umetnosti.

Kot se zdi, pomeni ta poslanica opomin liberalnim pisateljem, naj ne poskušajo iti kaj dlje.

Poročilo pisatelja Soboljeva pa je na splošno kritiziralo dela nove generacije ruskih pesnikov in romancistov ter jih odkrito obtožilo, da se zavzemajo za mirno sožitje z zahodno ideologijo. Soboljev je tudi branil tendenciozni značaj sovjetske literature, rekoč: »Odkrito priznanje z naše strani, da je naša literatura tendenčna v najvišjem smislu te besede, razpolagajo naši ideološki sovražniki zlohotno tako, kot da je umetnost podrejena politiki.«

Na kongresu ruskih pisateljev je predsednik sovjetske komunistične mladine Sergej Pavlov skupaj z Nikolajem Egoričem, prvim tajnikom komunistične organizacije za mesto Moskvo, tudi poudarjal, da mora postati tako imenovani »pozitivni junak« spet prevladujoči lik sovjetske literature. Ta bi moral po njunem mnenju opustiti obravnavanje okrutnosti iz Stalinovega časa, Pavlov se je zavzel

za tiste, ki se upirajo »deheroizaciji« likov, kajti po njegovem, ne smejo biti mladi niti za eno sekundo v dvomu, ko gre za to, komu morajo slediti, kam se morajo usmerjati in koga morajo ljubiti ali sovražiti. Živahno je kritiziral pisatelje, ki pišejo v pesimističnem tonu, češ da je to enostransko pisanje.

Egoričev je očital novi ruski literaturi, da preveč poudarja pomanjkljivosti in zmote preteklosti, kar zakriva veličastna in resnično junaška dela Sovjetske zveze. Ne smemo dopustiti, da bi mlada generacija gledala zgodovino Sovjetske zveze samo skozi take pomanjkljivosti in zmote in da bi si predstavljala pot, po kateri so hodili njihovi starši, kot eno samo nepretrgano verigo zmot in pomanjkljivosti — je izjavil.

—0—

PRVI FESTIVAL

»EVROPSKE SKUPNOSTI«

Letos bo v Bruslju prvi »Festival Evropske skupnosti«. Začel se bo 1. aprila. Uvodni koncert bodo priredili Dunajski filharmoniki pod dirigentom Herbertom Karajanom. Koncert bo v okviru turneje Filharmonikov, na katero bodo odšli spomladi po zahodni Evropi.

Festival Evropske skupnosti bo v vseh šestih glavnih mestih držav Evropske gospodarske skupnosti. Obsežni program predvideva operne in dramske uprizoritve ter koncerte. Pri načrtih za festival sodelujejo kulturne in glashbene organizacije teh šestih držav.

GOSPODARSTVO

Vprašanje sladkorja

Pred 16 meseci, to je novembra 1963, je bila na svetovnem trgu cena sladkorja 198 lir za kg in Italija ga je morala po tej ceni kupovati. Ni pa ga kupila toliko, da bi z nakupom mogla kriti celotni predvideni primanjkljaj do nove letine. Tega so cenili na 4 milij. stotov. Kmalu je začela cena sladkorja padati in junija 1964 je dosegla 89 lir za kg. Torej se je cena znižala v 8 mesecih kar za 110 lir pri kg. Avgusta 1964 je država spet začela kupovati sladkor in sicer po 78 lir, do decembra pa je padla cena na 60 lir. Danes se na svetovnem trgu lahko kupi sladkor po 50 lir kg. V 16 mesecih je torej padla cena od 198 na 50 lir za kg.

Italija pa je članica EGS (Evropske gospodarske skupnosti), ki bo v kratkem skušala urediti gospodarsko politiko glede sladkorja. V tej gospodarski skupnosti je glede sladkorja deficitarna (ima primanjkljaj) samo Italija, ki z lastnim pridelkom ne krije svojih potreb. Francija ima kar 8 milijonov stotov sladkorja preveč, Nemčija in Beneluks pa tudi krijeta lastne potrebe.

Ureditev vprašanja sladkorja pa v EGS ni enostavna, ker so prevelike razlike v proizvajalnih cenah. Te so v Italiji spet najvišje, kar je predvsem posledica previsokih cen, ki jih tovarne plačujejo za sladkorno peso. Trenutna prevzemna cena za sladkorno peso je v Italiji 1.200 lir za stot pese s 16 stopinjami sladkorja. Zadevna cena je v Franciji samo 850 lir. Na kateri višini naj se določi enotna cena? Če bo cena visoka, to je blizu italijanske cene, bo v Franciji proizvodnja za mnogo narastla, saj je italijanska cena skoraj za polovico višja kot francoska. Če pa bo enotna cena določena bližje francoski, bo s tem obsojeno na propast vsako pridelovanje sladkorne pese v Italiji. Težave so še večje kot pri določanju enotnih žitnih cen.

Kako je mogoče, da je taka razlika v proizvajalnih cenah sladkorja v Italiji in drugod, zlasti v Franciji? Italija ima primanjkljaj sladkorja komaj nekaj let, odkar se je začela krčiti površina, nasajena s sladkorno peso. Do 1. 1959 se je ta površina stalno širila in vedno več kmetovalcev je želelo pridelovati sladkorno peso. Medtem ko so jo v prejšnjih letih pridelovali povprečno na 220.000 ha, do največ 260.000 ha, so 1. 1959 posadili z njo 300.000 ha. Slučaj je tudi nanesel, da je bila tisto leto izredno dobra letina in zelo visok pridelek sladkorne pese, katere tovarne niso hotele pre-

vzeti v celoti po prej dogovorjenih pogojih. Končno so jo le prevzele, a so višek pridelka vknjižile kot predujem za prihodnje leto. Že to je bil vzrok, da se je skrčila površina s sladkorno peso. Drugi vzrok je bil v pridelovalni tehniki. Mnogi so imeli malo ornih njiv, pa so hoteli vsako leto vsejati čim več sladkorne pese. Zato si je sladkorna pesa zelo pogosto sledila na isti površini in zemlja je postala za sladkorno peso trudna, kot postane trudna za vsak pridelek, ki si prepogosto sledi. Zato pa so bili mnogi hektarski donosi zelo nizki. — Nadaljnji razlog skrčenja pridelovanja sladkorne pese je v velikem razmahu sadjarstva, zlasti v Emiliji (Ferrara), kjer so sicer najprimernejša tla za pridelovanje sladkorne pese, ki pa je dajala manj dohodka kot sadje. Zato so mnogo njiv, kjer so prej pridelovali peso, posadili s sadnim drevjem. Ker pa je v zadnjih letih nastala v emilijanskem sadjarstvu — predvsem pri jabolkih — huda nadprodukcijska kriza, zlasti pri manjvrednih sortah, je pričakovati, da bodo mnoge njive spet obdelali s sladkorno peso. — Najbrž, a o tem italijanski pridelovalci nočejo nič slišati, je proizvodnja sladkorja padla tudi zaradi slabše sorte sladkorne pese in vsled slabše obdelovalne tehnike. — Lansko leto (1964) se je nekoliko zvišala s sladkorno peso obdelana površina. Letos pričakujejo še večji prirastek.

Že samo iz tega je razvidno, da vprašanje sladkorja v Italiji ni tako lahko rešljivo in tudi ne v okviru EGS.

Kmetijski pridelki in kalij

Znanost in kmetijska praksa sta prepričali večino kmetovalcev, da je potrebno po vrniti zemlji redilne snovi, katere smo ji odvzeli s pridelki. Med temi snovmi je tudi kalij, ena od treh temeljnih redilnih snovi, ki so potrebne vsaki rastoči rastlini. S pravilnim gnojenjem s kalijem vplivamo v izdatni meri na količino in na dobroto pridelka.

Če gnojimo senožet ali pašnik s kalijem, bomo ugotovili, da se bo rast boljše razvijala, a precej se spremeni tudi razmerje med travami in deteljami, v korist slednjih, ki se zgostijo in močnejše rastejo. Istočasno pa zraste tudi hranilna vrednost pridelane krme, ki vsebuje več beljakovin, ki so v krmi najbolj dragocene.

Zelo važen pa je kalij tudi za človeško prehrano, seveda ne sam za sebe, pač pa preko pridelkov. Med temi igra sadje odlično vlogo. Mnogim je že znano, da gnojenje s kalijem vpliva na debelost in zdravje plodov, v veliki meri na sladkor in na druge kisline v plodih ter na barvo plodov. Vsi poznavalci sadja cenijo pri plodih zlasti rdečo barvo in ravno razvoj rdeče barve pospešuje gnojenje s kalijem. Angleški živilski strokovnjaki pravijo, da bi morali ljudje jesti dnevno vsaj po eno jabolko, ki zaradi kalijeve vsebine preprečuje nastanek in razvoj raka. — Pridelovalci in potrošniki že davno poznajo ugodni vpliv kalija na dobroto krompirja. Nobena njivska

MODERNI SVINJAK V REGGIU EMILII

Družba »Gi & Gi« je uredila v Reggio Emilii velik svinjak, ki nosi ime po komaj dovršeni avtocesti »Autostrada del Sole«. V njem predvsem redijo prašičke za rejo, do približne žive teže 30 kg. Takih prašičkov vzredijo letno kakih 10.000 in jih dobijo od približno 600 prasic. Vse delo oziroma reja se vrši po podrobno izdelanem načrtu: oploditev in brejost 115 dni, skotitev in dojenje 35 dni, odstavitvev 35 dni. Mladi pujski dobivajo poleg materinega mleka tudi suho hrano že od prvega dne. Po 35 dneh krmo menjajo. Prašički žrejo po mli volji, zelo hitro pa se tudi privadijo na avtomatični napajalnik, pri katerem s rilčkom sprožijo tok vode. V celem svinjaku je sicer uravnovočena toplota, a kljub temu so napeljene tudi svetilke za infrardečo luč.

Zanimanje za ta moderni svinjak je zelo veliko, prašičjerejci prihajajo od daleč, da si ga ogledajo. Pa ne samo prašičji farmarji, tudi mali prašičjerejci se tu lahko naučijo mnogo koristnega.

OBNOVA KOSTANJEREJE

Kot je znano, sta lubni rak in črnilska bolezen skoraj uničila kostanjeve nasade pri nas in širom Evrope, če ne še bolj na široko. Tako je zlasti naša Beneška Slovenija skoraj izgubila svoje kostanjeve gozdove in s tem tudi važen gospodarski vir. Nekaj kostanja so namreč Beneški Slovenci prodali za denar, drugi del so zamenjali s Furlani za živež, predvsem za koruzno moko; ostali del pa je služil doma za prehrano.

Splošno se opaža, da iz štora posekanega kostanja poženejo mladice, ki se polagoma razvijajo v palice, raklje, stebre. Ugotovili so, da je ta mladi les v splošnem zdrav in nekateri trdijo, da je sploh imun, da ne oboli več — in zato ga rabijo za vzgojo novih kostanjevih dreves. Tako so v Piemontu že vzgajali cele nove kostanjeve gozdove. Najprej so poganjke iz štora razredčili in jih nato cepili. Upajmo, da se ta način obnove kostanjereje posreči tudi pri nas. Z vpeljanim kitajskim kostanjem niso dosegli v Jugoslaviji nobenega uspeha.

Italijanske čebele v Indiji

Italijanske čebele — apis mellifera in indijska čebela — apis indica — sta dve popolnoma različni vrsti glede velikosti, barve in tudi drugih lastnosti. Dolgo ni bilo mogoče vpeljati oplojenih italijank med indijske čebele, ker so jih stare delavke indijske pasme takoj pregnale. Ko pa so dali oplojeno italijansko matico samo mladim delavkam indijske pasme, so jo te sprejele in tako se je razvila družina z mešanimi delavkami. Indijke so izdelale tudi večje celice za italijanske ličinke.

kultura ne potrebuje in ne poplača v taki meri gnojenja s kalijem kot ravno krompir: gomolji zadobijo lepšo obliko in gladkejšo kožo, mesna vsebina vsebuje več beljakovin in škroba in celotni pridelek je bogatejši.

O tem so pred tedni razpravljali strokovnjaki za prebrano v Švici na posebnem kongresu.

NOVA SORTA HRUSK

V »Rististi dell'orticoltura« je prof. Morettini — genetik svetovnega slovesa — opisal novo sorto hrušk, katero je sam vzgajal in krstil »Eletta Morettini«. — Hruška je vzgojena s križanjem staroznanih sort »Hardy« in »Passa Crassana«. Drevo nove sorte je močno razvito in zelo rodovito. Plodovi so debeli in postanejo ob zoritvi rumene barve. Zorijo v zadnji tretjini septembra.

Profesor Morettini je sicer prepričan o dobrih lastnostih nove sorte, a zaenkrat odsvetuje velike enotne nasade, pač pa svetuje nasaditev manjšega števila dreves, bodisi da so cepljena na divjaka (hruška na hruško) ali na kutino (na kutino cepljene hruške ne postanejo močna drevesa, a rodijo prej in plodovi so navadno debelejši). Lažje je vzgajati nizka, na kutini cepljena drevesa.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

V prvih mesecih po fašistovski zmagi so vse stranke utihnile in zdelo se je, kakor bi bile zginile s površja. V vlado Mussolinija so stopili zastopniki različnih strank in med njimi tudi Giovanni Gronchi v imenu Ljudske stranke.

Prve dni aprila je imela ta stranka v Torinu svoj občni zbor in časopisje vse države je pisalo o tem dogodku. Kajti Ljudska stranka bi bila morala na tem zborovanju povedati svoje stališče do fašizma in njegove vlade.

Sklepi, ki so bili sprejeti v Torinu, so bili važni, zakaj ljudovci so bili tedaj edina ve-

149.

Dr. E. BESEDNJAK

lika stranka, ki je sodelovala v fašistovski vladi. To je bila tudi edina stranka, ki je imela še kaj moči in ugleda. Če bi ljudovci izstopili iz vlade, bi Mussolini zgubil mnogo moralne opore v državi. Zato gledajo danes vsi proti Torinu in pričakujejo, kaj bo — je pisala Goriška Straža.

V stranki so se pojavile

TRI STRUJE

Desničarji so bili mnenja, da mora Ljudska stranka trdno držati z Mussolinijem. Za nobeno ceno ne sme odpoklicati svojih zastopnikov iz vlade. Kajti to bi pomenilo za Italijo nesrečo. Mussolini je po njihovem mnenju mož, ki rešuje državo in pripravlja Italiji lepo bodočnost.

Razen tega je Mussolini veren človek. Vpeljal je v šole verski pouk, začel je boj proti prostozidarjem in pripravlja spravo med papežem in kraljem.

Zato zahteva ta struja brezpogojno zvezo z Mussolinijem. Na čelu ji stoji poslanec Tovini. Nekateri desničarji gredo tako daleč, da grozijo z izstopom iz stranke, ako bi ljudovci zapustili vlado. Drugi zahtevajo pa kar spojitev s fašizmom.

V odločnem nasprotju s to strujo je stala levica. Levičarji so trdili, da je fašizem nasilen, da ubija v Italiji svobodo in hoče vse

potlačiti. Kaj nas briga, da kaže Mussolini veri prijazno lice, ko je to le izrabljanje Cerkve v politične namene. Fašizem je po svojem programu Ljudski stranki nasproten in jo s silo pobija.

Koliko nasilstev so že pretrpeli duhovniki, koliko ponižanja neštei pristaši Ljudske stranke! Krščanski program stranke zahteva svobodo in demokratizem, fašisti so proti demokraciji in parlamentu. Zato se mora stranka odločiti: »Ali fašizem ali svoboda!«

Ta struja je zahtevala takojšen izstop iz vlade in boj proti fašizmu. Na čelu je stal list »Domani sociale« in poslanci Miglioli, Mauri in Gronchi.

KDO BO ZMAGAL?

Levica ali desnica? Mi smo mnenja, da v Torinu ne zmaga ne desnica in ne levica, temveč središče. To je tretja struja, ki ji načeljuje don Sturzo, glavni tajnik Ljudske stranke — je pisalo naše takratno glasilo.

Sturzo se po svojem prepričanju nagiba k levici. Uverjen je, da so ideje levice pravilne, a vendar ne bo glasoval zanjo. On je mnenja, da je treba potrpeti. Ljudska stranka naj trenutno ostane še v vladi, a pripravljena naj bo na izstop, če bo položaj neznošen. Kaj nam pomaga če sedaj izstopimo? Ali vržemo s tem Mussolinija? Kaj še! On ostane na krmilu, mi pa se razcepimo — je dejal.

Poslanec Egilberto Martire se pripravljala na ustanovitev nove stranke, če bi zmagali v Torinu sovražniki fašistov. Mussolini se prav dobro zaveda novega položaja. Zato je z odločnim protisunkom skušal prekrizati Sturzove načrte.

Poklical je k sebi vse ministre Ljudske stranke in uspeh razgovora je bil, da so **vsi ministri odstopili**. Toda Mussolini ni sprejel odstopa, temveč rekel, da hoče počakati, kakšno stališče zavzame klub poslancev do vlade.

Najprej je hotel vzeti ljudovcem ugled med krščanskim ljudstvom in jih spraviti ob

vpliv pri cerkvenih krajih. Zato je vzel najboljše točke iz njihovega programa in jih proglasil za program fašizma. Glavni tajnik fašistovske stranke Mihael Bianchi je kar odkrito izjavil: »Ljudska stranka nima več programa, ker smo mi izpraznili njen žakelj in ji vzeli vse, kar je imela najboljšega.«

ODLOČILNA BITKA

Občni zbor v Torinu je bil eno najmočnejših zborovanj, kar jih je imela Ljudska stranka v Italiji. Več kakor 2000 delegatov in 150 časnikarjev je prisostvovalo zasedanju. Vsa Italija je imela uprte oči na to zgodovinsko zborovanje.

Glavni tajnik stranke Luigi Sturzo je v velikopoteznem govoru orisal program krščanskega socializma in poudaril nepremostljivo razliko med ljudovci in fašizmom. »Ljudska stranka hoče demokracijo, to se pravi enakopravnost vseh državljanov, fašizem pa nad vlado nad vsemi drugimi. Ljudska stranka je proti vsakemu nasilju, fašisti so za nasilje.«

Ljudska stranka je internacionalna, to se pravi, da vidi poleg svojega naroda tudi druge narode. Fašisti častijo svoj narod kakor malika in ne vidijo pravic drugih narodov — je rekel.

»Ljudska stranka je za avtonomijo občin, dežel in pokrajin, fašisti so avtonomiji nasprotni. Na ščit Ljudske stranke je napisano geslo Libertas (Svoboda) in za svobodo po edinca, družine, občine, dežele in vseh stanov se je stranka vselej borila. Iskren pozdrav vsem, ki so trpeli in trpe nasilje radi svojega prepričanja.«

Naš program in program fašistov se ne strinjata. Zakaj sodelujemo torej v vladi? Zato, ker hočemo spraviti fašizem na pot zakonitosti, ker hočemo, da zavladava z našo pomočjo v državi red. Mi sodelujemo s fašizmom, toda nikdar se mu ne bomo zasužnjili.«

Ko je Sturzo to izjavil, se je dvignil vihar nepopisnega navdušenja. Desničarji, ki so se oglašali k besedi, niso mogli nadaljevati svojih govorov. Kljub temu so levičarji izjavili, da glasujejo Sturza, ker hočejo ošibeti fašistovsko mislečo desnico. Postal je torej jasno, da odnese Sturzo veličastno zmago.

(Dalje)

»Samo v najemu jo ima in šele osem dni... Toda povejte no, ali poznate lady Vandeleur?«

»Njen zasebni tajnik sem,« je odvrnil Harry in skromno zardel od ponosa.

»Je res, da je tako ljubka?« je hotela vedeti deklica.

»Oh, lepa je, čudovito lepa, poleg tega pa tudi dobra in prijazna,« je vzkliknil Harry.

»Tudi vi se mi zdite prijazni,« je nadaljevala deklica. »Ah, dajte, da vam povem, da si vi zaslužite ne le eno, ampak dvanajst takih lady Vandeleur!«

Harry se je zgrozil.

»Jaz!... Toda jaz sem samo njen zasebni tajnik.«

»Kaj? Mislite, da sem rekla to zaradi sebe?« je odgovorila deklica. »Ah, jaz sem samo hišna, če dovolite.« Potem je nekoliko umirila ton svojih besed, ki je videla, kakšna zmedenost se je odražala na Harryevem obrazu: »Dobro vidim, da ne mislite na nič takšnega... Toda te gospe, kaj? Kako vam pošljejo na cesto pravega gentlemana, kot ste vi, s škatlo pod pazduho in to sredi belega dneva!«

Med vsem tem razgovorom se nista premaknila z mesta. Ona je stala na stopnici pred hišnimi vrati, on pa spodaj na ulici, razoglav, da bi se nekoliko osvežil, in s škatlo pod pazduho. Toda ob teh zadnjih dekličinih besedah je začutil, da se ne more več upirati vsem tem poklonom, ki mu jih je napravila tako naravnost, in zgovornim pogledom, s katerimi jih je spremljala, zato se je začel prestopati in se vznemirjeno ozirati naokrog. Tedaj pa

7

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o škatli za trakove

je z nepopisno grozo zagledal generala Vandeleurja, ki se je prikazal na koncu ozke ulice.

General je skrajno razburjen, razgret in besen tekkel po ulicah in iskal svaka, ko pa je zagledal tisto barabo, tajnika, je spremenił svoje namene in njegov bes se je usmeril po drugem kanalu. Obrnil se je v tisto smer in se zagnal po ulici, mahajoč in kričeč kot pogubljena duša.

Kot bi trenil, je skočil Harry mimo hišne in se zatekel v hišo, ravno še pravočasno, da je zaloputnil vrata pred nosom svojega zasledovavca.

»Je zapah na vratih?... Za božjo voljo, zatakните ga!« je vzkliknil. Tisti hip pa se je že vsula po vratih salva udarcev s palico, da je odmevalo po vsej hiši.

»Kaj pa je? Kaj se je zgodilo?« je vzkliknilo dekle. »Se mar bojite starega gospoda?«

»Če me ujame, je konec z menoj,« je zašepetal Harry. »Že ves dan me lovi. Častnik je, ki je prišel iz Indije. Pri sebi ima palico s konico!«

ŠPORTNI PREGLED

Kaj je narobe v slovenskem hokeju?

Hokej na ledu je v Sloveniji zelo priljubljena igra in hokejsko moštvo »Jesenice« je že vsa leta jugoslovanski in slovenski hokejski prvak. Iz moštva »Jesenice« je tudi večina državne reprezentance, ki se je zadnje dni udeleževala svetovnega hokejskega prvenstva na Finskem. Toda ljubiteljem tega športa so pripravili ti jugoslovanski reprezentanti kaj neprijetno presenečenje. Izgubili so s 3:0 tekmo z Madžari, ki bi jo bili morali po vseh predvidevanjih dobiti (glede na dosedanje raven hokejskega športa v Sloveniji) in igrali so neodločeno z Anglijo, kar je tudi velik neuspeh, ker so doslej Anglijo vedno premagali in so tudi

letos računali na ti dve točki. Seveda so visoko izgubili tudi z Zahodno Nemčijo, na kar pa so lahko računali, spričo sedanje ravni zahodnonemškega hokeja.

Kaj je vzrok tako hudih neuspehov jugoslovanske hokejske reprezentance, toliko hujših, ker bo prihodnje svetovno prvenstvo v Sloveniji in bi bili morali torej pokazati slovenski hokejski reprezentanti vsekakor malo več, o tem v slovenskih športnih krogih te dni veliko razpravljajo.

Eden izmed vzrokov za neuspehe na Finskem je po mnenju športnih strokovnjakov ta, da so v moštvo državnega prava »Jesenice«, ki je homogeno in vigrano, vrinili nekaj igravcev iz Zagreba in Beograda, ki so kot posamezniki res lahko dobri, a so razbili enotno igro »Jesenice« in se niso znali najti z ostalimi igravci. Drugi — in verjetno še važnejši — vzrok pa je po mnenju letošnjega trenerja »Jesenice«, Čeha Zblneka Kune, v tem, da igrajo »Jesenice« premalo tekem z dobri tujimi moštvami. Skoro vso sezono igrajo le prvenstvene in prijateljske tekme z jugoslovanskimi moštvami, ki so vsa za razred ali dva slabša od njih, in tako se navadijo ležernosti v igri in se ne potrudijo dovolj, kadar naletijo na dobrega in trdega nasprotnika. Kuna je mnenja — in to je tudi mnenje slovenskih strokovnjakov — da bi tudi mnenje slovenskih strokovnjakov — da bi morale »Jesenice« prepustiti tekme za jugoslovansko prvenstvo drugim hokejskim klubom in se same vključiti v mednarodni sistem tekmovalj za »a'pski pokal«, v katerem igrajo najboljše švicarska, avstrijska, italijanska in nemška hokejska moštva.

Z moštvom pa, ki bi se izkazalo najboljšo v jugoslovanskem hokejskem prvenstvu, bi »Jesenice« nato lahko odigrale dve tekmi za absolutno prvenstvo Jugoslavije.

Tretji vzrok za to, da slovenski hokej ne napreduje, pa je premajhna skrb javnosti. Samo na Jesenicah imajo pokrito drsališče, pa nikjer drugje. Ljubljanski klub »Olimpija«, ki je bil sicer letos drugi na jugoslovanskem prvenstvu, sploh nima svojega drsališča in se mora voziti vežbat na Jesenice! Drugje vežbajo hokej pač takrat, kadar »zamrznejo mlake«. To odvisnost od vremena pa je premalo tudi v hokeju, kot v vseh

športih. Potrebna bi bila v vseh slovenskih mestih ne le pokrita drsališča, ampak prave drsalne dvorane, kot jih imajo v mnogih evropskih mestih in ki bi dopuščale vežbanje skozi vse leto. Hkrati pa bi služile tudi za vzgojo drugih drsalnih športov, ki so danes v Sloveniji (razen umetnega drsanja, ki tudi nazadnje) popolnoma zanemarjeni, n. pr. teki na drsalkah, čeprav se lahko reče, da kaže malokateri narod toliko veselja in nadarjenosti za zimske športe kakor ravno Slovenci. Tako dvorano šele sedaj grade v Ljubljani.

Čuditi se je, da se o'govorna slovenska mesta niso že prej zganila in poskrbele že v pretekli sezoni za gradnjo umetnih drsališč, ki bodo potrebna za svetovno hokejsko prvenstvo prihodnje leto. Tako bi bilo možno pravočasno dvigniti raven slovenskega hokeja. Kakor stvari zdaj stoje, pa je vse prepozno za kako resnično izboljšanje.

Poskrbeti bi bilo treba tudi za cenejšo drsalno in hokejsko opremo za mladino, ki bi se rada posvetila tem športom, pa tudi za trenerje.

♦♦♦

ODBOJKARICE »BORA« PREMAGALE REKO

V Poreču v Istri je bil v nedeljo ženski odbojkarški turnir ob udeležbi osmih ekip, med katerimi je bila tudi šestorka športnega združenja »Bor« iz Trsta.

Zmagale so odbojkarice domačega »Porečja«, ki so v finalu premagale ekipo »Lokomotiva« iz Zagreba s 3:1.

V boju za tretje mesto pa je ekipa »Bora« premagala reprezentanco Reke z 2:0. Z enakim izidom je v kvalifikacijskih tekmah ekipa odbojkaric »Bora« premagala tudi »Funtano« in drugo šestorko »Porečja«.

ŽENA IN DOM

KMEČKA ŽENA SE NE SME CUTITI ZAPOSTAVLJENA

Pred časom smo objavili pismo neke kmečke žene, v katerem se je pritožila, da premalo piše o tistem, kar zadeva kmečko ženo in mater. Imela je prav — o tem se vse premalo piše, ne le v našem listu, ampak na splošno. To pa je pojav časa, ki kmečkemu življenju in delu na splošno danes ne posveča več dolžne pozornosti. Ta je usmerjena skoraj samo v industrijo in k problemom delavstva, ki razpolagajo z močnimi sindikati, medtem ko kmetje zaradi tega, ker se sorazmerno manjša število ljudi, ki so zaposleni v kmetijstvu, in ker se manjša tudi delež kmetijstva v splošnem narodnem dohodku, vedno bolj izgubljajo na svojem političnem pomenu. To se ne hote odraža na vseh področjih življenja in tudi v tisku.

Toda to je le videz. Kmečko delo lo ostalo vedno eno najvažnejših, če ne sploh najvažnejše med vsemi gospodarskimi dejavnostmi, ker je ono tisto, ki pridelava vsemu narodu glavno potrebno dobro — živila. Zato se bo sicer delež kmetijstva v splošnem dohodku slovenskega, italijanskega in drugih evropskih narodov še naprej manjšal z razvojem industrije in trgovine, a le po denarni vrednosti, ker bo v resnici postajal delež, ki ga bodo doprinali kmetje k splošni narodni blaginji, vse važnejši. In to tembolj, čim bolj se bo dvigala splošna življenjska raven in čim boljše raven in čim boljše hrano si bodo lahko privoščili ljudje. S tem pa se bo dvigal tudi ugled — in dohod — ek — kmečkega stanu.

To velja tudi za kmečko gospodinjstvo. Zavedna kmetica bi se morala znebiti občutka, da je zapostavljena, da je sužnja dela in da je vsako drugo žensko delo boljše od dela, ki ga mora opravljati kmečka ženska doma, v hlevu in morda tudi še na polju. To delo je res težko, toda moderna tehnika nudi dovolj sredstev, da si ga kmečka žena lahko olajša. Težko je tudi delo v pisarnah, kjer se mora ženska pogosto skoro čisto razose-

Izločilne tekme za košarkarsko prvenstvo

Zadnji čas je bilo na sporedu več zanimivih mednarodnih košarkarskih srečanj. Posebno pričakovana so bila tekmovanja za dostop na evropsko košarkarsko prvenstvo, ki se bo začelo 30. maja v Moskvi.

Sovjetska zveza, Poljska, Jugoslavija, Madžarska, Bolgarija in Nemčija so imele najboljša moštva v prejšnjem prvenstvu, ki se je odigralo, kot je znano, v Wrocławu. Vse omenjene ekipe so avtomatično uvrščene za letošnje tekmovanje.

Balkanske igre o določile, da bosta Grčija in Romunija maja v Moskvi. Tudi Finska in Švedska sta se kvalificirali za pomembno tekmovanje v tekmah za »Polarni pokal«. Manjkalo je še šest držav.

V Giesenu so nastopile naslednje štiri ekipe: Belgija, Avstrija, Češkoslovaška in SR Nemčija. Vsi so mislili da bodo Čehi prvi in Belgijci drugi. Zmagala je res Češkoslovaška, toda z zelo blede igro. Čehi so izgubili celo tekmo z Avstrijo! Največje presenečenje so pripravili prav Avstrijci, ki so izločili Belgijce in se uvrstili za dalnje tekmovanje.

V San Sebastianu so nastopile pa naslednje države: Španija, Italija, Švica in Nizozemska. Kot so strokovnjaki pričakovali, sta bili Italija, prva, in Španija, druga, preveč močni za ostala moštva. Srečanje med Italijo in Španijo se je končalo v korist gostov 87-82.

Tudi v Parizu sta bili dve močni ekipi (Francija in Izrael) ter dve zelo šibki postavi (Anglija in Luksemburg). Zelo zanimiv je bil finalni dvoboj, v katerem so domačini zmagali s tesnim 75-73!

Znane so tako že vse ekipe za Moskvo; te so: Sovjetska zveza, Poljska, Jugoslavija, Madžarska, Češkoslovaška, Bolgarija in Romunija, Italija, Francija, Avstrija in Nemčija, Švedska in Finska ter Grčija in Izrael.

biti in postati del ogromnega mehanizma kakega velikega podjetja ali urada, tih, skoro neopazen del, ki mora opravljati svoje delo tako, da čimmanj pade v oči. Pogosto morajo delati ženske v tovarnah in podjetjih ali uradih enotno uniformirane, da čimbolj zabrišejo svojo individualnost. V primeri z njimi pa je kmečka žena kljub svojim težavam prava kraljica v svojem okolju. Nihče ne stoji vedno za njo, nihče je vedno ne preganja — razen morda dela samega —, nihče ne šteje gibov njenih rok, kakor delavkam, ki se de ob tekočem traku in ne smejo izgubiti enega giba, ali strojepiskam, ki ne smejo izpustiti ene črke.

Niti najmanjšega namena nimamo, prikazovati kmečko življenje in delo v romantični luči, in zlasti ne dela kmečke žene. Vendar pa je tudi že čas, da začnemo odločno pobijati predsodke proti delu kmečke žene — predsodke, ki pripravijo marsikatero dekle s kmetov, da zavrne poštenega kmečkega snubca in gre rajši v mesto za služkinjo (!) ali za tovarniško delavko, samo da se izogne delu na kmetiji. Kmečka žena, ki se ne odvrne čisto od splošnega napredka v svetu in se zna vsaj delno izkoristiti z njim, si lahko danes uredi svoje delo in življenje tako, da ji ni treba prav nič zavidati tovarniškim delavkam ali pisarniškim nameščenkam. Predvsem je njeno delo bolj individualno in ji nudi večje zadoščenje, kakor ga imata tovarniška delavka ali pisarniška nameščenka. Pri tem pa tudi ni nujno treba, da bi bilo njeno delo tako, da bi jo bolj izčrpavalo kakor izčrpava delo tovarniške delavke ali pisarniške nameščenke. Nasprotno, kmečka žena, ki skrbi za svoje zdravje in si zna pomagati s pripomočki, katere ji nudita moderna kozmetična industrija in tehnika, lahko opravlja svoje delo brez strahu za svoj zunanji videz in zlasti brez občutka, da jo je življenje obsodilo na nekako tlako brez izhoda. Življenje na kmetiji ji lahko nudi zadoščenje, kakor ga ne morejo tiste, ki delajo v tovarnah in pisarnah, nikoli spoznati.

Toda o tem kaj več v prihodnjih številkah N. 1.

FESTIVAL ŠPORTNIH FILMOV

V Cortini d'Ampezzo se je v soboto končal 21. mednarodni festival športnih filmov. Zaključka se je udeležil minister za turizem in prireditve Achille Corona.

Najbolje so se odrezali sovjetski športni filmi. Sovjetski izbor filmov je dobil pokal ministrstva za turizem in prireditve kot najboljši izbor na festivalu. Srebrni pokal italijanskega olimpijskega odbora je dobila Avstrija za film o zimski olimpiadi v Innsbrucku. Nagajeni so bili tudi posamezni filmi Velike Britanije, Nemčije, Italije in Jugoslavije. Jugoslovanski film »Trka« (Tekma — o kolesarski tekmi na gorski cesti) je dobil eno izmed televizijskih nagrad.

Monsignor J. Ukmar o slovenski maši

V nedeljo, 7. marca je bila v jezuitski kapeli maša za slovenske izobražence, ki vsako prvo nedeljo v mesecu, razen v počitnicah. Pri nedeljski maši, ki zaradi številnih bolnikov (azijska!) sicer ni bila nadpovprečno obiskana, smo prvič prisostvovali slovenskemu mašnemu bogoslužju. Nekateri so z veseljem sprejeli to novost, drugi so manj navdušeni, vendar prepričani, da bo čas pokazal, kako se bo to obneslo. Nedvomno bo to velikega pomena za nove narode v Afriki in Aziji, ki se šele približujejo krščanstvu, ker jim bo na-

ma smisla uporabljati v tej zvezi izraze kot n. pr. »začenja se nova doba v Cerkvi« in podobno. Cerkve je vedno spoštovala jezike vseh narodov in tudi doslej je lahko vsakdo v svojem jeziku častil Boga, če je le hotel. Tudi doslej so že obstojali molitveniki (in ni jih malo!), ki so vsebovali slovenske prevode mašnih molitev, in verniki so lahko po njih spremljali božjo daritev. Če je Cerkve vztrajala pri latinski maši, je predvsem zato, da bi ohranila enotnost liturgije in Cerkve.

Opozoril je tudi na dejstvo, da so se mnogi navduševali prejšnje čase za slovenski jezik pri bogoslužju (zlasti liberalci v naših krajih in v Istri), ki niso imeli nič skupnega s pobožnostjo. Tudi če bi jim bila Cerkve ugodila, bi jih vseeno ne bilo v cerkev.

Nato pa je monsignor Ukmar orisal tudi pozitivne strani in obete novega slovenskega bogoslužja. Verniki bodo lahko bolj neposredno sodelovali pri maši in sodoživljali z duhovnikom Veliko Skrivnost, čeprav bo tudi odslej ostal duhovnik kot posvečenec edini, ki bo daroval Božjo daritev pri oltarju. Poudaril je, da je Cerkve prostovoljno,

Iz tehničnih razlogov je v tej številki izpadla slikanica. Naše najmlajše prosimo, da nam oprostijo. Z objavljanjem priljubljenih povesti bomo nadaljevali v prihodnji številki. (Ured.)

na svojem cerkvenem koncilu, sprejela to jezikovno in liturgično novost glede sv. maše, ne pa na kakršenkoli pritisk. Dozorelo je novo spoznanje v Cerkvi, ki ga je pozdraviti, ker je v skladu z modernim pojmovanjem in hotenjem, da bi bili vsi verniki pri službi božji čim bolj dejansko prisotni. Vsakdo pa bo imel tudi odslej pravico, da se na tihem, brez glasnih molitev in petja, pogovori s svojim Bogom, če čuti potrebo po tem.

Zanljivo predavanje je vzbudilo izredno pozornost in nedvomno bi mu bila sledila zanimiva debata, toda zaradi pozne ure je predsedujoči, g. Stanko Janežič, zaključil sestanek. Nedvomno pa bo še priložnost, da se bo nadaljevala debata o teh vprašanjih, ki vzbujajo med našimi izobraženci resnično zanimanje.

Slovenski duhovniki na Tržaškem so izdali v zvezi z uvedbo slovenskega mašnega bogoslužja posebno izdajo lista »Naš Vestnik«, ki je glasilo slovenskih župnij.

Razgovor med nami

Stara sem 28 let, vdova (že dve leti) in imam dva otroke, 6-letnega fantka in 3-letno deklico. Imam priložnost, da se spet poročim s človekom, ki je dober, vendar pa se mi zdi, da je bil moj mož, ki se je ubil, ko je vozil kamion, zelo drugačen, bolj čeden in simpatičen... Toda možki, ki bi me rad vzeli za ženo, je njegov bivši prijatelj in mi je vedno šel na roke, vedno je bil priazen z otrokoma in onadva ga imata prav rada. Meni se zdi, da bi se morala spet poročiti, tudi zato, da mi bo življenje lažje. Tudi mati me sili. Zdej moram sama skrbeti za otroke, le starši mi malo pomagajo, mnogo pa tudi oni ne morejo. Kaj mi je storiti? Naj ga vzamem, ali naj čakam na drugega, ali naj ostanem sama?

Mir. M.

Samo od spominov se ne da živeti; življenje se neizbežno nadaljuje in tudi vi morate najti novo pot, saj ste še tako mlada. Pa tudi otrokoma je potrebna prava družina. Človeka, ki vas hoče poročiti, ne primerjajte stalno z vašim pokojnim možem, ker primerjava ne more biti objektivna. Pustite preteklost za seboj in trezno začnite novo življenje in ne mislite si, da nosite pri tem kako duševno krivdo.

Imam neko manjšo telesno hibo, katere moj zaročenec še ni opazil. Mogoče je tudi ne bo pred poroko. Ali naj mu povem, ali naj molčim? Bojim se, da če mu povem, me bo morda pustil.

Neznanka

Čim prej mu poveste, tem bolje in bolj srečno se bo tudi končalo za Vas.

MARTINA

Za Beethovno nagrado mesta Bonn, ki jo bodo letos v času Beethovnevega festivala podelili že tretjič, se poteguje 29 komponistov s 56 skladbami. Med temi je devet skladb za zbor in orkester, 21 sinfoničnih del, 21 skladb komorne glasbe, tri pesniške kompozicije in dva baleta.

Beethovno nagrado so ustanovili v letu 1959 ob posvetitvi Beethovne koncertne dvorane. Nagrada znaša pet tisoč mark, to je okoli 775 tisoč lir, podelijo jo pa vsako drugo leto na Beethovnovem festivalu. Prvi nagrajaneec je bil leta 1961 v Avstriji živeči komponist Heine Erbe, ki je zmagal na natečaju s svojo kompozicijo »Pavimento glasba za veliki orkester«. Kot drugi pa je dobil nagrado leta 1963 hrvaški skladatelj Milko Kolen za delo z naslovom »Transfiguracija za klavir in orkester«.

USODA GIBRALTARJA IN - OPICE

Nekam čudno zveni, če rečemo, da je povezana usoda mogočne angleške trdnjave Gibraltarja z življenjem opic na orjaški skali ob znamenitem sredozemskem prelivu. Kot poševno stoječ orjaški stožec sladkorja se dviga granitna pečina 500 metrov visoko pod oblake. Po pečevju in votlinah na njem pa se plazi na stolice opic, to je edini kraj v Evropi, kjer žive opice na prostem in v svobodi. Pestra je zgodovina Gibraltarja in njegovih opic, ki pomenijo, po ljudski veri, varnost za mesto in njegove angleške gospodarje.

Pečina se dviga na koncu ozkega polotoka. Z vrha seže pogled preko ožine na afriške gore nad Cento; na levo vidiš daljno gladino Sredozemskega morja, z desne pa slišiš butanje atlantskih valov ob ska'e. Pod pečino se stiska mesto Gibraltar. Ime je dobilo po arabskem poveljniku Tariku, ki je leta 711 vdrl na španska tla prav na tem mestu. Po njem se je kraj imenoval, Džebel el Tarik ali Tarikova gora, in iz arabščine je prišlo ime Gibraltar. Mesto ni ne lepo, ne bogato. Nima industrije in tla so apnenčasta, da morajo prebivalci celo deževnico loviti v velike cisterne za pitno vodo.

Angleži pa so dobro vedeli, čemu so zasedli leta 1704, za časa španske nasledstvene vojne ta pusti kraj in goro z opicami nad njim. Kdor gospodari nad Gibraltarjem, ima v rokah ključ za prehod iz Atlantskega oceana v Sredozemlje. Tega se Angleži dobro zavedajo, zato imajo tudi v mestnem grbu podobo ključavnice s ključem, ki zapira gibraltarsko morsko ozino. Špance je kajpak jezilo, da so jim tujci na njih ozemlju zaprli vrata. Prebivalci so se po angleški zasedbi po večini izselili in ustanovili v bližini mestece San Roque, ki je popolnoma špansko. Angleži so pa pripeljali v mesto 10 tisoč mož posadke z družinami vred, prišli so še tuji trgovci in mornarji. Danes živi v Gibraltarju več kot 20 tisoč ljudi — poleg britanskega vojaštva —, ki so prava mešanica vseh narodov. Go di se jim pa dobro, ker jih angleški »vratarji« imenitno plačujejo kot svoje delavce, mornarje in uradnike v tej danes najbolj pomembni obmorski trdnjavi. Gibraltar ska skala je vsa prevrtna s hodniki, kasematami za topove, skladišči za strelivo in nafto, s shrambami za živila in vojašnicami. V votlinah se razteza širše mesto kot pod pečino samo. Britanski lev varuje na tej

točki še zadnji prehod v svoja oddaljena prekomorska posestva v Arabiji in Avstraliji. Vsi napor in vojne Špancev, da bi vrgli Angleže v morje, so se do sedaj izjalovili. Zadnje tedne so španski študentje dvignili velike demonstracije pred električnimi žičnimi ovirami, ki branijo dohode v Gibraltar. Ostalo pa je samo pri hrupnem vpitju.

Angleški Tommyji se mirno sprehajajo po gibraltarskih ulicah in imajo samo eno veliko skrb, da — ohranijo opice pri življenju. Že stoletja je namreč globoko ukoreninjena v glavi vsakega angleškega vojaka, ki pride v Gibraltar, misel, da ne bo osvojil trdnjave noben sovražnik, dokler bodo po njej plezale opice. Med svetovno vojno je prevzel vso posadko preplah, ker se je število opic iz dneva v dan krčilo. Ali so se preobjedle dobrih kuhinjskih ostankov ali so romale v lonce revnih Špancev iz okolice, še zdaj ni znano. Prav tako tudi ni znano, odkod zvara ta vraža, da je nezavzetost Gibraltarja v zvezi z življenjem opic. Res pa je, da je v svetovni vojni doletel sam Churchill, naj poseben oddeles vojakov skrbi za hrano štirinožnih prijateljev. Ohranili so jih še 43. Zdaj se pa spet množijo, s tem pa raste tudi prepričanje Angležev, da bo Gibraltar ostal še stoletja v njihovih rokah.